

Federico García Lorca (5 czerwca 1898 w Fuente Vaqueros - 19 sierpnia 1936 zamordowany nieopodal Alfar)

*Tego poetę z prowincji Grenada
spotkała w czas straszny straszliwa zdrada,
tragicznie zginął,
czas jego minął
za szybko, żal za talentem nie lada.*

(ebs)

Federico García Lorca urodził się 5 czerwca 1898 w Fuente Vaqueros w prowincji Grenada. W roku 1909 jego rodzina przeprowadziła się do Grenady, a on sam w roku 1919 wyjechał do Madrytu, gdzie studiował literaturę i filozofię, i gdzie zaprzyjaźnił się m.in. z Salvadorem Dalí i Luisem Buñuelem.

https://www.youtube.com/watch?v=Oh7pWuWAL_4

Lorca i Dalí w filmie "Federico & Salvador" ("Little Ashes")

<https://www.youtube.com/watch?v=xXNhRq8RMvk>

Swój pierwszy tom opowiadań, "Impresiones y paisajes", opublikował jeszcze w Grenadzie, w roku 1918. Swoją pierwszą sztukę, "El maleficio de la mariposa", wystawił już w Madrycie, w roku 1920. Nie spotkała się ona z życzliwym przyjęciem (odbyły się tylko cztery przedstawienia), co sprawiło, że Lorca twierdził później, iż wystawiona w roku 1927 "Mariana Pineda" była jego pierwszym utworem dramatycznym.

W latach 1929-1930 przebywał w USA, przede wszystkim w Nowym Jorku. Z tego czasu pochodzi tomik wierszy "Poeta en Nueva York" oraz sztuki "Así que pasen cinco años" i "El público".

Jego powrót do Hiszpanii zbiegł się z proklamowaniem drugiej republiki hiszpańskiej. W latach 1931-1936, do wybuchu wojny domowej, zajmował się reżyserią teatralną, aktorstwem i napisał swoje najgłośniejsze sztuki.

<https://www.youtube.com/watch?v=Phd8keozhJE>

Został zamordowany przez skrajnie prawicową bojówkę na początku hiszpańskiej wojny domowej. Okoliczności zabójstwa nie zostały do końca wyjaśnione. Lorca ukrywał się w domu znajomego nacjonalisty nieopodal Alfar. 19 sierpnia 1936 wywleczono go z miejsca ukrycia i zamordowano. Zwykle zabójcom przypisuje się motyw polityczny, równie prawdopodobny jest jednak motyw obyczajowy. Poeta nie tylko miał lewicowe poglądy, ale był zdeklarowanym homoseksualistą i utrzymywał kontakty z bratem przywódcy tej bojówki. Pochowany został w nieoznakowanym grobie w pobliżu Grenady.

Na język polski jego utwory tłumaczyli m.in. Danuta Mucha, Urszula Aszyk, Zbigniew Bieńkowski, Leszek Engelking, Jerzy Ficowski, Mieczysław Jastrun, Irena Kuran-Bogucka, Jarosław Marek Rymkiewicz, Włodzimierz Słobodnik, Zofia Szleyen, Jan Winczakiewicz i Jacek Lyszczyzna.

Federico García Lorca: "Pequeño Vals Vienés", śpiewa Ana Belén do muzyki Leonarda Cohena (Nochevieja 1998)

<https://www.youtube.com/watch?v=YBayZPFjQjY>

En Viena hay diez muchachas,
un hombro donde solloza la muerte
y un bosque de palomas disecadas.

Hay un fragmento de la mañana
en el museo de la escarcha.

Hay un salón con mil ventanas.

¡Ay, ay, ay, ay!

Toma este vals, este vals,
este vals con la boca cerrada.

En Viena hay cuatro espejos
donde juegan tu boca y los ecos.

Hay una muerte para piano
que pinta de azul a los muchachos.

Hay mendigos por los tejados,
hay frescas guirnaldas de llanto.

¡Ay, ay, ay, ay!

Toma este vals, este vals,
este vals que se muere en mis brazos.

Este vals, este vals, este vals, este vals,
de sí, de muerte y de coñac,
que moja su cola en el mar.

Porque te quiero, te quiero amor mío,
en el desván donde juegan los niños,
soñando viejas luces de Hungría
por los rumores de la tarde tibia,
viendo ovejas y lirios de nieve
por el silencio oscuro de tu frente.

¡Ay, ay, ay, ay!

Toma este vals, este vals,
este vals de quebrada cintura.

Este vals, este vals, este vals, este vals,
de sí, de muerte y de coñac,
que moja su cola en el mar.

En Viena bailaré contigo
con un disfraz que tenga cabeza de río.

¡Mira qué orillas tengo de jacintos!

Dejaré mi boca entre tus piernas,
mi alma en fotografías y azucenas,
y en las ondas oscuras de tu andar.

Quiero amor mío, amor mío, dejar
violín y sepulcro, las cintas del vals.

Quiero amor mío, amor mío, dejar
violín y sepulcro, las cintas del vals.

¡Ay, ay, ay, ay!

Toma este vals, este vals,
este vals del "te quiero siempre".

Este vals, este vals, este vals, este vals,
de sí, de muerte y de coñac,
que moja su cola en el mar.

Este vals, este vals, este vals, este vals,
de sí, de muerte y de coñac,
que moja su cola en el mar.

Porque te quiero, te quiero amor mío,
en el desván donde juegan los niños,
soñando viejas luces de Hungría
por los rumores de la tarde tibia ...

Leonard Cohen przetłumaczył wiersz Lorki na angielski - "Take this Waltz" - i napisał muzykę. Nagranie z koncertu na żywo w Londynie 19 listopada 2009:

<https://www.youtube.com/watch?v=T8nWVWE4sjk>

Leonard Cohen po polsku - Beata Rybotycka - "Weź ten walc"

<https://www.youtube.com/watch?v=wKYsH20luNE>

*

Solamente por oír
GACELAS

IV

GACELA DEL AMOR QUE NO SE DEJA VER

Solamente por oír
la campana de la Vela
te puse una corona de verbena.

Granada era una luna
ahogada entre las yedras.

Solamente por oír
la campana de la Vela
desgarré mi jardín de Catagena.

Granada era una corza
rosa por las veletas.

Solamente por oír
la campana de la Vela
me abrasaba en tu cuerpo
sin saber de quién era.

*

Z czystej ciekawości jak mi wyjdzie tłumaczenie z hiszpańskiego, a znam hiszpański jedynie z kilku podróży po Hiszpanii i hiszpańskich filmów, znaczy znam o tyle, o ile...

Federico García Lorca: GAZELA MIŁOŚCI, KTÓREJ NIE DA SIĘ ZOBACZYĆ

Tylko po to, by usłyszeć
dzwon dzwonnicy z La Vela
uwieńczyłem cię tą werbeną.

Grenada była Luną
w morzu bluszczu tonącą.

Tylko po to, by usłyszeć
dzwon dzwonnicy z La Vela
Splądrowałem swój ogród w Kartagenie.

Grenada była gracją
od wina las veletas zaróżowioną.

Tylko po to, by usłyszeć
dzwon dzwonnicy z La Vela
płonałem w twoim ciele,
nawet nie wiedząc, czyje ono.

(tł. Ela Binswanger, 5.6.23)

gacela tu: mujer esbelta, grácil y dulce = gazela: szczupła, zgrabna i słodka kobieta; teraz Las Veletas to marka wina z Chile, a kto wie, jak to było przed 1936? poza tym "rosa (por) las veletas" to "róża wiatrów", więc "Grenada był gracją / zaróżowioną od wina las veletas" alternatywnie "Grenada była gracją, / różą wiatrów", z tym, że "las veletas" to już jest "róża wiatrów", więc dodatkowo "rosa por" - "róża dla/przez/z powodu" - byłoby zbyt techniczne